

UJEDINJENE NACIJE

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove (dalje u tekstu: *Mehanizam*) osnovao je 22. decembra 2010. Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija da nastavi nadležnost, prava i osnovne funkcije Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (dalje u tekstu: *MKSR*) i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: *MKSJ*) koji su okončali rad 2015., odnosno 2017. godine

IZJAVA

PREDSJEDNIK

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

New York, 20. oktobar 2021.

Obraćanje sudije Carmela Agiusa, predsjednika Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove, Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija 20. oktobar 2021.

**Gospodine predsjedavajući,
ekselencije,
dame i gospodo,**

U ime Međunarodnog rezidualnog mehanizma za međunarodne sudove, velika mi je čast što mogu da vam se obratim i podnesem Deveti godišnji izvještaj Mehanizma.

Na samom početku, dozvolite mi da čestitam Njegovoj ekselenciji Abdulli Shahidu s Maldiva na izboru za predsjedavajućeg 76. zasjedanja Generalne skupštine i da mu poželim uspjeh tokom mandata.

Gospodine predjedavajući,

Vi ste u svoj mandat uključili važnost pružanja nade, što je aspiracija koju instinktivno dijelim u najdubljem smislu. Naročito sam ponosan što se nalazim na čelu institucije čiji je zadatak na neki način neodvojivo povezan sa samom tom ambicijom. Na kraju krajeva, moglo bi se reći da, kad govorimo o međunarodnoj krivičnoj pravdi, zapravo govorimo o pružanju izvjesne nade – nade za žrtve, preživjele i njihove bližnje, da će pravda biti izvršena. Nade za sve nas da će obezbjeđivanje pozivanja na odgovornost onih koji su počinili najgnusnije zločine poslužiti kao element odvraćanja drugima i spriječiti patnje u budućnosti.

Nada je takođe glavna pokretačka snaga koja stoji iza naše istrajnosti u rješavanju globalne zdravstvene krize, koja nas je tako duboko potresla. Dok se polako oslobađamo najgoreg stiska pandemije zahvaljujući čudima i upornosti nauke, zadovoljan sam što mogu izvijestiti o daljnjem napretku u provođenju jedinstvenog mandata Mehanizma, uključujući i izvršenje važnih dužnosti koje imamo prema optuženim i osuđenim osobama, žrtvama i svjedocima, te široj međunarodnoj zajednici.

Ne bih rekao da je bilo lako, ni u kom smislu. S posebnom tugom podsjećam da je u februaru nažalost preminuo sudija Gustave Gberdao Kam iz Burkine Faso. Smrt sudije Kama bila je šok i strašan udarac za sve nas u Mehanizmu, kao i za međunarodnu pravnu zajednicu uopšte. Bio je istaknut i principijelan pravnik, tokom cijele svoje briljantne karijere predan načelima pravde i ljudskih prava. Čovjek koji je časno služio Ujedinjenim nacijama, Afričkoj uniji i svojoj zemlji, Burkini Faso.

Gospodine predsjedavajući,

Uprkos mnogim teškoćama na koje smo naišli u periodu na koji se odnosi ovaj izvještaj, Mehanizam je ostvario značajan napredak u dovršavanju svojih osnovnih sudskih poslova. U prvoj polovini ove godine, izrečene su tri ključne presude a da nisu ugrožena prava optuženih, kao ni zdravlje ni bezbjednost učesnika u postupcima. U ogranku Mehanizma u Haagu je 8. juna izrečena Drugostepena presuda u predmetu *Mladić*, čime je zaključen postupak u tom predmetu, a krajem istog mjeseca, 30. juna, izrečena je Prvostepena presuda na ponovljenom suđenju u predmetu protiv Jovice Stanišića i Franka Simatovića. U ogranku u Arushi je 25. juna izrečena Prvostepena presuda za nepoštivanje suda u predmetu protiv Anselmea Nzabonimpe i drugih. U vezi s ovim potonjim, podsjećam da se ovaj predmet ranije zvao predmet *Turinabo i drugi*, do obustavljanja postupka protiv jednog od optuženih, Maximiliena Turinaboa, u aprilu 2021., nakon što je ovaj nažalost preminuo.

Dana 6. septembra 2021., nakon što su sve strane u postupku u predmetu *Stanišić i Simatović* podnijele najave žalbe, predmet je prešao u žalbenu fazu. U skladu s članom 12(3) Statuta Mehanizma, ja predsjedavam u postupku i imenovao sam peteročlano sudsko vijeće da postupa u žalbi. Pored toga, dana 27. septembra, imenovao sam žalbeno vijeće u predmetu *Nzabonimpa i drugi*, nakon zajedničkog zahtjeva odbrane za izmjenu rokova za žalbeni postupak. Najave žalbi su podnijete. Budući da se ovdje radi o predmetu za nepoštivanje suda, vijeće se sastoji od troje sudija, i ja predsjedavam i u ovom postupku.

Napominjem da se ja, kao predsjednik, nalazim u ogranku Mehanizma u Haagu, ali da će ostali članovi žalbenih vijeća svoje dužnosti obavljati uglavnom na daljinu, u skladu s članom 8(3) Statuta i našom ekonomičnom, efikasnom strukturom.

Mimo toga, pretpretresne pripreme u predmetu protiv Féliciena Kabuge dobro napreduju. Posljednja, veoma produktivna statusna konferencija u tom predmetu održana je 6. oktobra 2021., uz prisustvo svih strana u postupku. U skladu s pretpretresnim radnim planom, tužilaštvo je podnijelo svoj pretpretresni podnesak sa spiskom svjedoka i spiskom dokaznih predmeta 23. avgusta. Odgovor odbrane očekuje se do 15. novembra. Međutim, napominjem da, iako je predmet inače skoro spreman za suđenje, zdravstveno stanje optuženog i dalje može da ima uticaja na početak postupka. Nakon što bude završen nezavisni zdravstveni pregled nešto kasnije ove godine, Pretresno vijeće bi trebalo da bude u mogućnosti da odredi kako bi zdravstveno stanje optuženog moglo uticati na početak i vođenje suđenja.

Nažalost, napredak u predmetu za nepoštivanje suda protiv Petra Jojića i Vjerice Radete nije tako obećavajući kao što je slučaj u drugim predmetima pred Mehanizmom. Podsjećam da sam u maju ove godine, na zahtjev sudije pojedinca koji rješava u postupku, prijavio Srbiju Savjetu bezbjednosti zbog toga što nije postupila u skladu sa svojim međunarodnim obavezama da uhapsi i preda optužene, te da ih prebaci na Mehanizam. Ovo je bio treći put da je Srbija prijavljena Savjetu zbog toga što nije postupila u skladu s nalogima, a nesaradnja Srbije s tim u vezi traje preko šest godina. U međuvremenu, pred Mehanizmom se nastavlja sudska procedura u vezi s ovim predmetom. Dana 3. septembra 2021., sudija pojedinac je odlučio da je u interesu pravde da se obezbijede dokazi u vidu specijalnog vanpretpretresnog iskaza za potrebe budućeg suđenja, u slučaju da svjedoci kasnije ne budu na raspolaganju.

Još jednom pozivam Srbiju pred ovom uvaženom skupštinom da postupi u skladu s odlukama Mehanizma i svojim međunarodnim obavezama, određenim od samog Savjeta bezbjednosti.

Gospodine predjedavajući,

U vezi s ostalim rezidualnim funkcijama Mehanizma, dozvolite mi da istaknem nekoliko najvažnijih informacija.

Prvo, i dalje imamo aktivnu ulogu u nadzoru izvršenja kazni koje su izrekli MKSR, MKSJ i Mehanizam. Podsjećam da je izvršenje kazni, iako se svakodnevni poslovi u vezi s tim prvenstveno odvijaju u skladu s nacionalnim zakonom svake od država izvršenja kazni, pod nadzorom mehanizma. To znači da osuđene osobe mogu iznijeti pritužbe na uslove u zatvoru direktno Mehanizmu i da to u praksi i rade. Pored toga, kako bi se obezbijedilo ravnopravnost osuđenim osobama koje kazne izdržavaju u raznim zemljama i u skladu s mnogobrojnim nacionalnim propisima, odluke po njihovim zahtjevima za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu donose se u skladu s pravnim okvirom Mehanizma. S tim u vezi, ja kao predsjednik imam ovlaštenje da, u konsultacijama s drugim sudijama, donosim odluke. Od mog prošlog izvještaja, donio sam odluke po 13 takvih zahtjeva, a trenutno ih razmatram još 11.

Osim ovih pitanja, i s obzirom na naročitu ranjivost zatvorske populacije tokom pandemije, i dalje redovno pratim situaciju u kojoj se nalaze osuđene osobe, u kontekstu pandemije COVID-19. S tim u vezi sam, 1. oktobra 2021., izdao daljnji nalog kojim tražim relevantne ažurirane podatke od država izvršenja kazni. Koristim ovu priliku da državama članicama, 14 njih, koje trenutno pružaju podršku Mehanizmu time što se u njima izvršavaju kazne jedne ili više osuđenih osoba, još jednom izrazim iskrenu zahvalnost na saradnji tokom sveg ovog vremena, a posebno na dodatnim naporima koje ulažu kako bi obezbijedile zdravlje i sigurnost ovih osoba u trenutnim okolnostima.

Dalje u vezi s pitanjem izvršenja kazni, nastavljam da određujem države u kojima osuđene osobe treba da izdržavaju kazne koje su im izrečene. Tokom perioda na koji se odnosi ovaj izvještaj, Mehanizam je prebacio dvije osobe u države određene za izdržavanje kazni koje su im izrečene, a sada predano radimo na tome da pronađemo prikladne države izvršenja kazni za još dvije osobe koje se trenutno nalaze u pritvoru u Haagu. U ovom trenutku u pritvorskoj jedinici u Haagu imamo pet pritvorenika, uključujući i dva u žalbenom postupku, a zatvorski objekt u Arushi je prazan. Oba zatvorska objekta imaju dodatne kapacitete za pritvaranje u slučaju da neko od bjegunaca bude uhapšen.

Što se tiče praćenja predmeta proslijeđenih nacionalnim pravosuđima od strane Mehanizma, i na tom polju je ostvaren napredak. Tokom perioda na koji se odnosi ovaj izvještaj izrečene su dvije drugostepene presude u predmetima proslijeđenim Ruandi: u decembru 2020. u predmetu protiv Jeana Uwinkindija i u maju 2021. godine u predmetu protiv Bernarda Munyagisharija. Objema ovim presudama potvrđene su kazne doživotnog zatvora izrečene u prvostepenom postupku. Uwinkindi je pred Vrhovnim sudom Ruande u januaru 2021. podnio najavu zahtjeva za reviziju drugostepene presude, koja je sada u razmatranju. Osim ovog predmeta, Mehanizam trenutno aktivno prati samo dva predmeta: pretresni postupak u predmetu protiv Laurenta Bucyibarute u Francuskoj i žalbeni postupak u postupku protiv Ladislasa Ntaganzwe u Ruandi.

Mimo toga, u vezi s dugo neriješenim pitanjem preseljenja devet osoba oslobođenih optužbi ili puštenih na slobodu koje još borave u bezbjednoj kući u Arushi, mogu izvijestiti da očekujemo pozitivan razvoj događaja tokom narednih mjeseci.

Gospodine predsjedavajući,

Pošlog mjeseca, tačnije 28. i 29. septembra, Mehanizam je po prvi put održao 'virtualnu plenarnu sjednicu' sudija. Plenarna sjednica uz lično prisustvo učesnika koja je izvorno bila planirana za ogranak u Haagu, dva puta je odgođena uslijed restrikcija povezanih s pandemijom. Međutim, zahvaljujući predanosti i inventivnosti Odjeljenja za informatičke tehnologije i fantastičnim naporima oslalog osoblja uspjeti smo održati virtualnu sjednicu korištenjem sigurne *online* platforme koja je razvijena na Mehanizmu. Ovo je bio veoma ozbiljan logistički uspjeh, s obzirom na to da se naših 25 sudija za vrijeme povjerljivih sastanka nalazilo u 21 zemlji i u više vremenskih zona. Sa zadovoljstvom izvještavam da je plenarna sjednica održana bez problema i da sam bio u mogućnosti da obavim veoma plodonosne razgovore.

Značajno je reći da su sudije ovim putem takođe dobile priliku da blagovremeno izraze dobrodošlicu sudiji Fatimati Sanou Touré iz Burkine Faso, koju je generalni sekretar imenovao 12. avgusta 2021., kako bi popunila upražnjeno mjesto pokojnog sudije Kama do kraja njegovog mandata. Mehanizmu će u velikoj mjeri koristiti iskustvo sudije Sanou Touré kao sudije u svojoj zemlji i kao dugogodišnjeg borca za ljudska prava. Njenim dolaskom takođe je obogaćen spisak sudija, time što je postignuta još veća rodna ravnoteža među sudijama Mehanizma.

Gospodine predsjedavajući,

Dobro napredujemo u ostvarivanju svog mandata. Pri tome smo svjesni da uvijek postoji mogućnost za poboljšanje i da su sredstva koja nam stoje na raspolaganju da završimo svoj posao ograničena. Iz tih razloga, sva tri organa Mehanizma stalno nastoje da i dalje harmonizuju praksu i racionalizuju aktivnosti, kako bi se obezbijedilo optimalno korištenje naših ograničenih finansijskih i ljudskih resursa, a da ostvareni rezultati pri tom uvijek budu u skladu s najvišim međunarodnim standardima. Stoga pozdravljamo nedavno pokrenutu evaluaciju Službe za internu kontrolu, u vezi s provođenjem preporuka od strane Mehanizma iz prošlih evaluacija. Ova evaluacija će sljedeće godine ući u četvrto preispitivanje našeg mandata od strane Savjeta bezbjednosti.

Naša bezrezervna predanost efikasnosti obavljanja naših aktivnosti odražava se i u odluci čelnika Mehanizma da se osoblje u potpunosti vrati u naše objekte. Uprkos pandemiji, kontinuitet rada u izvršenju našeg mandata zaista mora da ima najviši prioritet. To se, naravno, radi s dužnom pažnjom za zdravlje i bezbjednost svih zainteresovanih i imajući u vidu dostupnost vakcine protiv COVID-19 na svakoj od naših lokacija. Koristim ovu priliku da odam priznanje svom osoblju i sudijama, kao i tužiocu i sekretaru, za predanost i izuzetne napore, naročito u ovim teškim vremenima.

**Gospodine predsjedavajući,
ekselencije,**

U zaključku, generalni sekretar nas je nedavno podsjetio da svrha i načela Povelje Ujedinjenih nacija, te međunarodno pravo, ostaju bezvremenski, univerzalni i neophodan temelj za miroljubiviji, prosperitetniji i pravedniji svijet. Ohrabren sam ulogom koju Mehanizam ima u jačanju tog temelja, ne samo u vezi sa sukobima u bivšoj Jugoslaviji i Ruandi, već i našim važnim doprinosom međunarodnom krivičnom pravosuđu uopšte. Međutim, mi to ne možemo postići sami.

I dalje ćemo se oslanjati na čvrstu podršku država članica koje vjeruju u naš važan zadatak, uključujući i naše izvanredne zemlje domačine i 14 država u kojima se izvršavaju kazne osuđenih osoba, kao i Ruandu

i zemlje bivše Jugoslavije. Izražavam duboku zahvalnost ovim državama i svim drugim zainteresovanim koji saraduju s nama i koji nam na razne načine pomažu. I na kraju, ali ne i najmanje važno, želio bih odati priznanje pravnom savjetniku i Službi za pravne poslove i pohvaliti njihove napore. Zajedno možemo i dalje pretvarati nadu u stvarnost.

Hvala vam na pažnji.

****